

будь-яких податкових платежів у зв'язку з кредитним іпотечним договором, витрат на страхування предмета іпотеки та інших страхових платежів до сукупного доходу позичальника за той же період. Коефіцієнт ОТІ (OBLIGATIONS-TO-INCOME RATIO) – зобов'язання до доходу – відношення загальної суми всіх періодичних зобов'язань позичальника до чистого сукупного доходу позичальника за той же період.

Отже, стандарти встановлюють єдині вимоги до надання іпотечних кредитів, уніфікують процедуру їх надання, сприяють запровадженню типових форм документів та методик, які використовуються при наданні іпотечних кредитів, та визначають єдині критерії відповідності суб'єктів ринку іпотечного кредитування функціям, що ними виконуються. Таким чином, можна зробити висновок, що організація іпотечного кредитування в банківських установах України здійснюється за загальними правилами, основні положення яких закріплені в стандартах іпотечного кредитування, які розроблені Українською національною іпотечною асоціацією спільно з Національним банком України.

С.С. Шумська, канд. екон. наук,
ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАНУ", м. Київ

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВ З РОСІЙСЬКИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ

Збільшення впливу російського капіталу на банківську систему України ставить на порядок денний питання детального аналізу його поведінки. З точки зору виділення основних тенденцій розвитку банків з російським капіталом та особливостей діяльності стосовно інших іноземних банків було обрано часовий проміжок 2007 – I квартал 2010 рр. (період: стабільний розвиток – криза – поступова стабілізація й вихід з кризи) і розглянуто у системі координат усієї банківської системи та іноземних банків, що функціонують в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка розвитку банків з російським капіталом

	2007	2008	2009	2010 – I кв.
<i>у % до загального обсягу по банківській системі України</i>				
Статутний капітал	3,0	4,6	8,1	7,5
Власний капітал	2,5	3,8	8,7	7,4
Активи	3,0	4,3	8,0	8,1
Кредити	4,1	5,3	9,1	9,4
Фінансові результати банків	1,1	2,0	10,5	6,5
Зобов'язання	4,2	5,2	8,9	9,2

Продовж. табл. 1

	2007	2008	2009	2010 – I кв.
<i>у % до обсягу банків з іноземним капіталом</i>				
Статутний капітал	8,9	13,1	23,4	22,7
Власний капітал	7,8	10,6	25,0	23,4
Активи	8,5	10,2	17,8	18,1
Кредити	9,8	9,3	16,3	17,1
Фінансові результати банків	3,5	4,3	20,6	18,4
Зобов'язання	10,2	9,3	16,4	16,9
Кількість російських банків*	8	10	10	10

Джерело: розраховано за даними НБУ.

* Розрахунки проведені тільки по банкам, які офіційно зареєстровані як російські. Інформація, на основі якої той чи інший банк було віднесено до приналежності іншій країні (у т.ч. до Російської Федерації), взята із матеріалів офіційного сайту НБУ, про власників істотної участі банків – на офіційному сайті державної установи “Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України”.

Серед основних тенденцій перш за все варто відзначити тенденцію до збільшення присутності банків з російським капіталом у банківському секторі України. Це чітко видно із динаміки кількості банків та показників статутного і власного капіталів, зокрема зростання їх частки у загальному обсязі по банківській системі України: статутного із 3 % на кінець 2007 р. до 8,1 % на кінець 2009 р. та власного із 2,5 до 8,7 % капіталів, відповідно (табл. 1).

Слід відмітити зростання активності банків з російським капіталом. Якщо за показник активності взяти динаміку активів банків та їх кредитних вкладень в економіку України, то частка активів російських банків у % до загального обсягу по банківській системі зросла за 2007 – I квартал 2010 р. із 3 до 8,1 %; а кредитів із 4,1 до 9,4 %.

Як наслідок експансії російського капіталу в банківський сектор України, підвищення їх активності сформувалася тенденція до збільшення ваги російського капіталу серед іноземних банків із виходом за ключовими показниками діяльності на перші місця. Так, частка російських банків у загальному обсязі статутних капіталів іноземних банків за період 2007 – I квартал 2010 рр. зросла практично утричі – із 8,8 до 22,7 %, та вдвічі за активами – відповідно із 8,5 до 18,1 %. Якщо на кінець 2007 р. Росія за статутним капіталом (із часткою 8,9 %) була на четвертому місці після Австрії (20,8 %), Кіпру (19,4 %), Франції (13,1 %), то вже на початку 2010 р. вона зайняла перше місце із часткою у 22,7 %. На друге місце у 2010 р. після Австрії (22,4 %) піднялися російські банки за активами після п'ятого (із 8,5 %) місця у 2007 р.

Російські банки *працюють в основному з юридичними особами* і переважно з великим корпоративним клієнтом. Якщо загалом у банках з іноземним капіталом співвідношення кредитів юридичним та фізичним особам становить у середньому за останні три роки 58 на 42 %, то для російських банків це 83 на 17 %.

Основні тенденції розвитку російських банків в Україні свідчать про те, що вони проводять активну політику, спрямовану на розширення своєї присутності в Україні, сферами їх інтересів є переважно великий корпоративний клієнт в системоутворюючих галузях економіки.

С.А. Циганов, д-р наук, проф.,
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Н.В. Циганова, канд. екон. наук, доц.,
Київський національний університет імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ СТАБІЛІЗАЦІЇ БАНКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Кризові явища, що спостерігаються у банківській сфері протягом останніх років, показали наявність системних суперечностей та диспропорцій і суттєві недоліки регулятивних механізмів у банківській сфері.

Глобалізація економіки створює ілюзію можливостей винесення проблем національної економіки за її межі і вирішення за рахунок інших суб'єктів ринку. Перегрів американської економіки початку 2000-х років потребував адекватних регулятивних заходів з боку Федеральної резервної системи. Однак замість стандартних заходів антициклічного регулювання керівництво ФРС прийняло рішення щодо підтримки національної економіки шляхом зниження курсу американського долара. У кінці 2008 р. Алан Грінспен визнав помилковість даної стратегії.

Надлишок ліквідності у фінансовому секторі був спрямований на спекулятивні ринки, що спричинило появу ряду “бульбашок”, зокрема на іпотечному ринку. Заходи державного регулювання у цьому випадку повинні були мати превентивний характер, проте вони на крок відставали від реальних подій.

Отже, до причин дестабілізації банківського сектору у сучасних умовах слід віднести: загальне погіршення макроекономічних показників, що значно погіршило фінансовий стан позичальників банків; обвал спекулятивних ринків, який спричинив масове неповернення позик та знецінення забезпечення за значною кількістю позик; накопичення проблемної заборгованості банків; криза ліквідності у системоутворюючих